

24. mája 2021

Spoločné vyhlásenie

organizácií občianskej spoločnosti Bulharska, Chorvátska, Cypru, Česka, Grécka, Maďarska, Malty, Poľska, Rumunska a Slovenska adresované ich vládam k fosílnemu plynu v revidovanom TEN-E nariadení:

Zastavte rozširovanie infraštruktúry pre fosílny plyn

Píšeme Vám, aby sme vyjadrili svoje obavy v súvislosti s návrhom¹ na opätovné zavedenie fosílného plynu do revidovaného nariadenia o transeurópskej energetickej infraštruktúre (TEN-E²). Európska únia a TEN-E nesmú uľahčovať investície do infraštruktúry pre fosílnu palivá.

Píšeme Vám pred ďalším zasadnutím Rady EÚ, ktoré sa uskutoční 11. júna, a naliehavo Vás žiadame, aby ste konali hneď a zabránili plytvaniu verejnými prostriedkami na rozširovanie nákladnej a už teraz čiastočne nevyužívanej infraštruktúry fosílného plynu.

Rozširovanie fosílného plynu prostredníctvom takzvaných projektov spoločného záujmu (PCI), ktoré majú privilegovaný prístup k stavebným povoleniam a verejnému financovaniu, je v príkrom rozpore s naliehavou potrebou radikálne znížiť naše emisie skleníkových plynov.

Fosílny plyn je fosílna palivo s katastrofálnym vplyvom na klímu, a to nielen kvôli emisiám oxidu uhličitého, ktoré sa uvoľňujú pri jeho spaľovaní. Prispieva ku globálnemu otepľovaniu ešte predtým, ako sa vôbec dostane do bodu spaľovania. Emisie metánu z fosílného plynu unikajú nespálené v každej fáze od ťažby až po spotrebu, a to v dostatočnom množstve, aby predstavovali obrovské nebezpečenstvo pre klímu.³ Hoci metán zostáva v atmosfére kratšie v porovnaní s oxidom uhličitým, podľa Medzivládneho panelu pre klimatické zmeny metán otepľuje planétu 85-krát viac ako oxid uhličitý, pretože má vyšší potenciál akumulovať teplo. Existujú presvedčivé dôkazy o tom, že ak sa zohľadní celý životný cyklus, fosílny plyn môže mať rovnaký alebo dokonca horší vplyv na klímu ako iné fosílna palivá.⁴

Podľa nedávnej správy OSN globálne emisie metánu napriek nedávnym hospodárskym otrasom naďalej rástli, pričom zníženie emisií metánu je najsilnejšou pákou a naliehavou potrebou, ak chceme spomaliť zmenu klímy.⁵ V nadväznosti na túto správu šéf OSN António

¹ Spoločné pripomienky vlád BG, CY, CZ, EL, HU, MT, PL, RO, SK k zahrnutiu zemného plynu do revidovaného nariadenia o TEN-E, február 2021

² Regulation of the European Parliament and of the Council on guidelines for trans-European energy infrastructure and repealing Regulation (EU) No 347/2013

³ Všetok fosílny plyn používaný v EÚ je neoddeliteľne spojený s emisiami metánu. Ak emisie metánu v dodávateľskom reťazci predstavujú viac ako ~3 %, používanie fosílného plynu v porovnaní s ropou alebo uhlím neprináša žiadne klimatické výhody.

⁴ European Commission, IN-DEPTH ANALYSIS IN SUPPORT OF THE COMMISSION COMMUNICATION COM(2018) 773, prístupné na:

https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/pages/com_2018_733_analysis_in_support_en_0.pdf

⁵ UN, 2021, Global Assessment: Urgent steps must be taken to reduce methane emissions this decade, prístupné na:

<https://www.unep.org/news-and-stories/press-release/global-assessment-urgent-steps-must-be-taken-reduce-methane>

Guterres vyzval svetových lídrov, aby sa zbavili fosílnych palív, ak sa chceme vyhnúť pádu do klimatickej priepasti.

Podľa správy Medzinárodnej energetickej agentúry už vo svete nie je priestor na rozširovanie fosílny infraštruktúry. *"Analýza preskúmala všetku súčasnú a rozostavanú energetickú infraštruktúru na celom svete - a zistila, že v nasledujúcich desaťročiach bude predstavovať približne 95 % všetkých emisií povolených v rámci medzinárodných klimatických cieľov."*⁶

Okrem toho podľa Európskej komisie musí spotreba fosílnyho plynu v EÚ v nasledujúcom desaťročí výrazne klesnúť, a to o 36 % v porovnaní s úrovňou z roku 2015, ak má EÚ splniť svoje záväzky v oblasti klímy.⁷

Rovnako ako vo zvyšku Európy si bezpečnosť dodávok nevyžaduje ďalšie rozširovanie nákladnej infraštruktúry fosílnyho plynu v strednej a východnej Európe. Z posúdení existujúcej infraštruktúry fosílnyho plynu v Európe vyplynulo, že súčasná sieť je dostatočne odolná na uspokojenie rôznych scenárov budúceho dopytu po plyne v EÚ, a to aj v prípade extrémnych prípadov prerušenia dodávok.⁸

Nedávna správa Global Energy Monitor odhalila, že plánované verejné a súkromné investície v hodnote 87 miliárd eur by v skutočnosti znamenali zvýšenie kapacity dovozu fosílnyho plynu do EÚ o 35 %, čo by nevyhnutne viedlo k uviaznutiu aktív, ktoré by znášali spotrebiteľia.⁹ Dokonca aj podľa najnovšieho stanoviska expertnej agentúry EÚ hrozí, že investície do novej plynárenskej infraštruktúry vytvoria mnoho uviaznutých aktív, pretože chýbajú záväzky potenciálnych užívateľov plynovodov, že budú tieto zvýšené kapacity využívať.¹⁰

Je potrebné poznamenať, že aj súčasná dovozná kapacita nie je dostatočne využívaná. Napríklad terminály LNG sa podľa správy Food & Water využívajú na menej ako polovicu svojej kapacity (priemerná miera využitia 46 % na roky 2019 a 2020).¹¹

Vynakladať teraz peniaze daňových poplatníkov na infraštruktúru fosílnyho plynu nevyhnutne znamená odkloniť investície od veľmi potrebných projektov energetickej

⁶ IEA, World Energy Outlook 2018, prístupné na:

<https://www.iea.org/reports/world-energy-outlook-2018>

⁷ "Plán cieľov v oblasti klímy do roku 2030" naznačuje, že spotreba fosílnyho plynu v Európe sa do roku 2030 zníži o 32-37 % konečnej spotreby a všetky scenáre v dlhodobej stratégii EÚ ukázali výrazný pokles fosílny plynov o -60 % až -90 % do roku 2050.

⁸ Artelys, 2020, An updated analysis on gas supply security in the EU energy transition, Available at: <https://www.artelys.com/wp-content/uploads/2020/01/Artelys-GasSecurityOfSupply-UpdatedAnalysis.pdf>

⁹ GEM, 2021, Europe Gas Tracker Report 2021, Available at:

<https://globalenergymonitor.org/press-release/proposed-eu-gas-expansion-creates-e87-billion-stranded-asset-risk/>

¹⁰ ACER, 2021, Opinion No 02/2021 of of 3 May 2021 on the ENTSOG draft Ten-Year Network Development Plan 2020, Available at:

<https://acer.europa.eu/Media/News/Pages/ACER-finds-serious-shortcomings-in-ENTSOs%E2%80%99-9-energy-network-plans.aspx>

¹¹ F&W, 2021, EU LNG Terminals in Figures: Import Capacities Still Underutilized, Available at:

<https://www.foodandwatereurope.org/blogs/eu-lng-terminals-in-figures-import-capacities-still-underutilized/>

hospodárnosti na strane dopytu a rýchleho zavádzania udržateľných foriem obnoviteľných zdrojov energie.

Vytvorenie energetického systému poháňaného obnoviteľnými zdrojmi v Európe by nemalo byť vyhradené len pre bohaté krajiny. Pri prechode EÚ na bezuhlíkový energetický systém by nemali byť žiadne Európanky či Európania vynechaní. Bezpečná budúcnosť s množstvom pracovných miest môže byť naša - ak budeme mať odvahu sa jej chopiť.

Vyzývame Vás, aby ste podporili opatrenia, ktoré skutočne prinesú spravodlivý a rýchly prechod na energetiku zosúladený s Parížskou klimatickou dohodou. Vyzývame Vás, aby ste hlasovali proti zahrnutiu infraštruktúry pre fosílny plyn do revidovaného nariadenia o TEN-E.

S úctou,

1. CEE Bankwatch Network,
2. Priatelia Zeme - CEPA, Slovakia
3. Extinction Rebellion, Slovakia
4. Spoločnosť ochrany spotrebiteľov (S.O.S.), Slovakia
5. Za Zemiata, Bulgaria
6. CEPTA - Centre for sustainable alternatives, Slovakia
7. Terra Hub, Croatia
8. Association Žmergo, Croatia
9. NGO "Eko-Zadar", Croatia
10. Friends of the Earth Cyprus, Cyprus
11. The Alliance of the Associations Polish Green Network, Poland
12. Institute for Political Ecology, Croatia
13. Stowarzyszenie Ekologiczne EKO-UNIA, Poland
14. Děti Země, Czech Republic
15. The Climate Collective, Greece
16. Pan, udruga za zaštitu okoliša i prirode, Croatia
17. WWF Adria, Croatia
18. Avli, Cyprus
19. ARION-Cetacean Rescue and Rehabilitation Research Center, Greece
20. Greenpeace Greece, Greece
21. Bankwatch Romania, Romania
22. Naturefriends Greece, Greece
23. Clean Air Action Group, Hungary
24. Energiaklub Climate Policy Institute and Applied Communication, Hungary

25. National Society of Conservationists – Friends of the Earth Hungary
26. NESEHNUTÍ, Czech Republic
27. TERRA CYPRIA, Cyprus
28. Re-set: platform for social-ecological transformation, Czech Republic
29. The Green Tank, Greece
30. Centre for Transport and Energy, Czech Republic
31. Green Policy Institute, Bulgaria
32. WWF Greece, Greece
33. Brod Ecological Society-BED, Croatia
34. Mediterranean Institute for Nature and Anthropos, Greece
35. Society for sustainable development design, Croatia
36. CALLISTO, Wildlife and Nature Conservation Society, Greece
37. Ecological Institute Veronica, Czech Republic
38. ΤΟΥΛΙΠΑ ΓΟΥΛΙΜΗ, Greece
39. Hellenic Society for the Protection of Nature, Greece
40. Eko-Eko, Croatia
41. Scientists for Climate - Croatia, Croatia
42. ΔΡΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΓΡΙΑ ΖΩΗ, Greece
43. MEDASSET, Greece
44. Zelena akcija/Friends of the Earth Croatia, Croatia
45. Stowarzyszenie Pracownia na rzecz Wszystkich Istot, Poland
46. Zielony Instytut, Poland
47. Polish Ecological Club Mazovian Branch, Poland
48. Society for the Earth, Poland
49. 2 Celsius Association, Romania
50. WWF Romania, Romania
51. Declic, Romania
52. Fundacja Instytut na rzecz Ekorozwoju, Poland
53. Znepokojené Matky, Slovakia
54. Friends of the Earth Malta, Malta